

הלכות תפלה פרק ח

א. תפלת הצבור, נשמעת תמיד; ואפלו היו בהן חטאים, אין הקדוש ברוך הוא מואס תפלתן של רבים. לפיכך צריך אדם לשתי עצמו עם הצבור, ולא יתפלל יחידי, כל זמן שיכול להתפלל בצבור. ולעולם ישפיע אדם ויעריב לבית הכנסת, שאין תפלתו שלאדם נשמעת בכל עת, אלא בבית הכנסת. וכל מי שיש לו בית הכנסת בעירו, ואינו נכנס לתוכה להתפלל נקרא שכן רע.

ב. ומצוה לרוץ לבית הכנסת, שנאמר "ונדעה נרדפה, לדעת את-ה'" (הושע ו, ג); וכשיצא מבית הכנסת, אל יפסע פסיעה גסה, אלא ילך מעט מעט. וכשיכנס לבית הכנסת, יכנס שעור שני פתחים ואחר כך יתפלל, לקיים "לשמר, מזוזת פתחי" (משלי ח, לד).

ג. בית המדרש, גדול מבית הכנסת. וחכמים גדולים אף על פי שהיה להם בעירם בתי כנסיות הרבה, לא היו מתפללין אלא במקום שהיו עוסקין בו בתורה: והוא שיתפלל שם, תפלת הצבור.

ד. וכיצד היא תפלת הצבור יהיה אחד מתפלל בקול רם, והכל שומעין. ואין עושין כן בפחות מעשרה גדולים ובני חורין, ושליח צבור אחד מהן. ואפלו היו מקצתן כבר התפללו, ויצאו ידי חובתן משלימין בהן עשרה: והוא, שיהיו רב העשרה לא התפללו. וכן אין אומרים קדשה, ולא קוראין בתורה ומברך לפניו ולאחריה, ולא מפטירין בנביא, אלא בעשרה.

ה. וכן לא יהיה אחד מברך ברכות שמע, והכל שומעין ועונין אחריו אמן, אלא בעשרה; וזה הוא הנקרא פורס על שמע. ואין אומרים קדיש, אלא בעשרה; ואין הכוהנים נושאים את כפיהן אלא בעשרה, והכוהנים מן המנין. שכל עשרה מישראל הן הנקראין עדה, שנאמר "עד-מתי, לעדה הרעה הזאת" (במדבר יד, כז), והיו עשרה, שהרי יצאו יהושוע וכלב.

ו. וכל דבר שבקדשה לא יהיה אלא בתוך עדה מישראל, שנאמר "ונקדשתי, בתוך בני ישראל" (ויקרא כב, לב). וכל אלו הדברים אם התחילו בהן בעשרה, והלכו מקצתן אף על פי שאינן רשאים יגמרו השאר.

ז. וצריך להיות העשרה כלן במקום אחד, ושליח צבור עמהן במקום אחד. חצר קטנה שנפרצה במלואה לחצר גדולה, והיו תשעה בגדולה ויחיד בקטנה מצטרפין; תשעה בקטנה, ויחיד בגדולה אין מצטרפין. צבור בגדולה, ושליח צבור בקטנה יוצאין ידי חובתן; צבור בקטנה, ושליח צבור בגדולה אין יוצאין ידי חובתן, שהרי הוא מפלג מהן ואינו עמהן במקום אחד: מפני שיש לגדולה פסין מכאן ומכאן, הרי היא כמפלגת מן הקטנה; ואין הקטנה מפלגת מן הגדולה, אלא הרי היא כקרן זוית שלה.

ח. וכן אם היתה צוואה בגדולה, אסור להתפלל ולקרות קרית שמע בקטנה; היתה צוואה בקטנה, מתיר להתפלל ולקרות קרית שמע בגדולה, אם לא היה שם ריח רע, מפני שהיא מפלגת ממנה.

ט. שְׁלִיחַ צָבוּר, מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן. כִּיצַד: בְּשַׁעָה שֶׁהוּא מְתַפְּלָל, וְהֵן שׁוֹמְעִין וְעוֹנִין אִמֵּן אַחֵר כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה הָרִי הֵן כְּמִתְפַּלְּלִין. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּמִי שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל; אֲבָל הַיּוֹדֵעַ, אֵינוּ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ אֲלָא בְּתַפְּלַת עֲצָמוֹ.

י. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּשָׁאֵר הַיָּמִים, חוּץ מִרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁלִיכָבֵל. אֲבָל בְּשָׁנֵי יָמִים אֵלּוּ, שְׁלִיחַ צָבוּר מוֹצִיא אֶת הַיּוֹדֵעַ כָּשֶׁם שֶׁמוֹצִיא אֶת שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרָכוֹת אֲרוּכוֹת, וְאֵין רַב הַיּוֹדֵעִין אוֹתָן יְכוּלִין לְכוּן דַּעְתָּן בָּהֶן כְּשִׁלִּיחַ צָבוּר. לְפִיכָן אִם רָצָה הַיּוֹדֵעַ, בְּשָׁנֵי יָמִים אֵלּוּ, לְסַמֵּךְ עַל תַּפְּלַת שְׁלִיחַ צָבוּר לְהוֹצִיאוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ הָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ.

יא. אֵין מִמְּנִין שְׁלִיחַ צָבוּר, אֲלָא גָדוֹל שֶׁבְּצָבוּר בְּחִכְמָתוֹ וּבְמַעֲשָׁיו; וְאִם הָיָה זָקֵן, הָרִי זֶה מְשַׁבַּח בְּיוֹתֵר. וּמִשְׁתַּדְּלִין לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ צָבוּר, קוּלוּ עָרַב וְרָגִיל לְקָרוֹת. וּמִי שֶׁלֹּא נִתְמַלָּא זָקֵנוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא חָכֵם גָּדוֹל לֹא יִהְיֶה שְׁלִיחַ צָבוּר, מִפְּנֵי כְבוֹד הַצָּבוּר; אֲבָל פּוֹרֵס הוּא עַל שְׁמַע, מְשִׁיבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת אַחֵר שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה.

יב. וְכֵן הָעֵלֶג, כְּגוֹן מִי שֶׁקּוֹרָא לַעֲיִן אֶלֶף, אוֹ לְאֶלֶף עֵין, וְכָל מִי שְׁאִינוּ יְכוּלִין לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹתִיּוֹת כְּתֻקָּנָן אֵין מִמְּנִין אוֹתוֹ שְׁלִיחַ צָבוּר. וְהָרַב מִמְּנֵה אֶחָד מִתְלַמִּידָיו לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו בַּצָּבוּר.

יג. הַסּוּמָה פּוֹרֵס עַל שְׁמַע, וְנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ צָבוּר. אֲבָל מִי שֶׁכִּתְּפוּ מַגְלוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא פּוֹרֵס עַל שְׁמַע, אֵינוּ נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ צָבוּר לְתַפְּלָה עַד שִׁיְהִיָּה עָטוּף.